Solzii fluturelui

Născut în 1978, la Călărași, dar crescut în Slobozia, Cătălin Manole a urmat studii de filozofie și jurnalism la București. Lucrează ca reporter pentru *Dilema* și *Plai cu Boi*, colaborând în paralel cu BBC, Tele7abc, *LA&I* etc. În 2002, este declarat Reporterul Anului de către Clubul Român de Presă. Locuiește trei ani la Paris, unde își aprofundează studiile de filozofie la Sorbona și efectuează stagii de pregătire la *Liberation* și RFI. În 2005, se alătura echipei de reporteri de la *Formula AS*.

Cătălin Manole este unul dintre acei jurnaliști pentru care reportajul își depășește granițele și devine literatură. Străbătând România în lung și-n lat, caută povești, oameni și locuri care păstrează ceva esențial din memoria și sufletul acestei țări. În reportajele sale, peisajul, istoria și oamenii se întâlnesc într-o poveste vie, scrisă cu sensibilitate, umor, melancolie și un autentic talent literar. Fie că vorbește despre sate uitate, despre oameni care păstrează tradiții, despre locuri încărcate de mistere sau despre România de astăzi, Cătălin Manole știe să descopere și să transmită emoția ascunsă în lucrurile aparent obișnuite.

CĂTĂLIN MANOLE

Solzii fluturelui

nu se văd decât priviți de-aproape

La pas prin România neștiută

HUMANITAS

Redactor: Luisa Neag
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

© HUMANITAS, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Manole, Cătălin
Solzii fluturelui nu se văd decât priviți de-aproape:
la pas prin România neștiută / Cătălin Manole. –
București: Humanitas, 2026
ISBN 978-973-50-9347-1
821.135.1
39

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Cuprins

Argument 7

Comoara din altarul bisericii 9
Dubașii cerului 23
Fluierele cu stele și sori 32
Grădina pierdută 40
La vânătoare de dinozauri 49
Misterele Retezatului: căutătorii de aur 60
Olimpicul de la stâna de oi 70
Pocalul de argint 78
Biserica furată 87
Pustnicii apelor: pescarii dintre lumi 98
Șercanul 107
Stele negre pe cer senin 118
„Stratereștrii“ din Bărăgan 127
Troița Albastră 139
Raiul de la facerea lumii:
pădurea virgină de la Șinca 149
Fluturi roșii pe-o floare galbenă 158
Comori ale spațiului românesc – Cucuteni 167

Argument

Te invit, în paginile ce urmează, să descoperi o altfel de Românie. O Românie ascunsă în sate rupte de lume, în păduri virgine, în istorii inedite sau în poveștile oamenilor. E o Românie fabuloasă, de o frumusețe uimitoare prin diversitatea ei culturală, prin perspectivele diferite asupra lumii și istoriei, sau asupra realității pur și simplu. Într-o zi am aflat că frumusețea fluturilor este dată de milioanele de solzi invizibili ce le acoperă aripile. Și mi-am zis că exact așa este România pe care o descopeream la pas: inefabilă prin milioanele de povești, întâmplări și locuri, ca niște solzi invizibili, fiecare contribuind, anonim, cu frumusețea și culoarea sa. Atât cât am reușit să îi descopăr, împărtășesc aici cu bucurie.

Dar chiar acum, când ții în mână această carte, unele dintre reportajele ei sunt deja fotograme ale trecutului. Ne vorbesc despre înțelesuri ale lumii care au dispărut, acoperite de noi înțelesuri. Privirea noastră nu mai percepe aceleași dimensiuni; pentru ochii noștri, unele culori ale realității au dispărut. E firesc. Important este să le păstrăm în paginile unei cărți sau în sertarul memoriei, ca să știm ce am fost, cum am fost și de unde venim.

Nu în ultimul rând, mi-aș dori ca această carte să fie o pledoarie pentru reportaj. În vremurile acestea, în care totul se deconstruiește, se ideologizează sau este înlocuit de virtual, reportajul ne poate întoarce la afinitatea cu lumea și cu realitatea.

Nu este vorba doar despre a arăta partea frumoasă a lumii, acolo unde majoritatea oamenilor văd doar banalul sau mizeria, ci de a privi din interiorul lumii către ea, de a fi în ea și de partea ei. Reportajul poate aduce empatia cu lumea pe care o descrie pentru că nu urmărește doar „socialul" sau „actualitatea", ci și acordarea unui sens acestei lumi, înțelegerea ei, și acesta este meritul său ontologic. Reportajul nu îți va desena în *trompe-l'œil* o ușă pe un zid, ci chiar îți va deschide o ușă către celălalt, către explorarea altor interioare. Spre deosebire de alte genuri, în care cuvântul este materialul și imaginația este instrumentul, în reportaj, cuvântul este instrumentul și realitatea (nesfârșită) este materialul.

Această carte a fost posibilă datorită minunatei echipe a revistei *Formula As*. Îi mulțumesc Sânzianei Pop, care mi-a fost mereu alături, m-a încurajat și m-a inspirat!

Cătălin Manole

Comoara din altarul bisericii

Harta unei comori fabuloase, ascunsă de Constantin Brâncoveanu sub o biserică din Baia de Aramă, se pare că a fost descoperită întâmplător, în peretele din altar. Escrocherie sau adevăr, documentul a aprins imaginația și lăcomia căutătorilor de comori. Goana după aur a lăsat în urmă un monument de patrimoniu devastat.

Biserica Sfinții Voievozi din Baia de Aramă era plină-ochi cu romi. Era în vara anului 1997 și se auzise că părintele Ionel Blaj, parohul sfântului lăcaș, s-a întors din America și, dintr-un moment în altul, urmează să își facă apariția. Când ușa bisericii s-a deschis, mulțimea a fost străbătută de un murmur, după care s-a făcut liniște. Din lumina de afară, pași înăuntru chiar părintele Blaj, cu o pălărie enormă de cowboy pe cap, la subsuoară cu un ziar și în cealaltă mână cu un detector de metale. Făcu doi pași, ciocatele sale americane răsunară pe podeaua bisericii. Mulțimea fremătă din nou și se desfăcu în două, precum Marea Roșie în fața toiagului lui Moise, lăsând cale liberă până la altar. Și tot asemenea lui Moise, părintele Blaj își puse în funcțiune „toiagul“ cel magic, mișcându-l peste podeaua bisericii. Detectorul de metale țiuia încontinuu. Atunci s-a auzit prima voce din mulțime: „Aur! Sub toată biserica e aur!“ Romii s-au pus pe chiuit, strigând fericiți: „Suntem salvați! E aur sub toată biserica!“ Apoi au căzut în genunchi, sărutând podelele sub care se ascundea comoara. Din locul unde de obicei își ținea predica, părintele Blaj îi privea zâmbind, primind

cu îngăduință laudele și mulțumirile. Doar sfinții prelungi de pe pereții bisericii priveau neclintiți la clocotul omenesc ce izbucnise la picioarele lor. Oamenii au început să scoată, înfrigurați, podeaua din cuie, pentru a ajunge la aurul îngropat dedesubt. Însă pe măsură ce scândurile erau smulse, dezamăgirea cuprindea mulțimea: dedesubt, cât ținea biserica, era doar praf. O țărână roșiatică, ce nu semăna în nici un caz cu aurul. Cu pumnii plini de pământ, cu ochii bulbucați de furie, unul dintre țigani se îndreptă către preot: „Șefu', asta e zgură metaliferă. De-aia țiuia aparatu' lu' matale. Unde-i comoara, șefu', că noi pentru aur venirăm? Ziseși că ai harta comorii! Scoate harta!"

Asaltul

Era trecut de amiază, când primarul din Baia de Aramă ieșea în oraș. Cineva îl opri pe drum și îl întrebă dacă știe ce se întâmplă la biserica Sfinții Voievozi. Alertat, edilul merse imediat să vadă despre ce este vorba. Și rămase încremenit. Tot centrul orașului fusese blocat de mașini cu numere de Bihor, Mureș, București sau Prahova. Toate străzile din jurul lăcașului ortodox erau înțesate. Curtea bisericii, pădurea și dealul din apropiere erau și ele pline de romi, ce își instalaseră corturile temeinic, pe termen lung. Magazinele din apropiere fuseseră golite de marfă, și vânzătoarele priveau, cu mâna la gură, forfota nemaivăzută ce paralizase orașul. Luați pe nepregătite, cei doi polițiști de serviciu încercau să mențină cât de cât ordinea. Alarmați de evenimente, câțiva oameni din Baia de Aramă, împreună cu o echipă de vânători, începuseră să împingă dinspre pădure către biserică câțiva romi ce coborâseră în vechile guri de mină, legați cu lanțuri, încercând să găsească intrarea către „comoara lui Brâncoveanu". Ajuns la biserică, primarul găsi monumentul istoric aproape decopertat, catapeteasma scoasă în curte și câteva echipe de oameni ce

săpau chiar în spatele altarului, sub supravegherea părintelui Blaj. În mod ciudat, autoritățile au intervenit abia a doua zi, printr-un trimis al armatei, generalul Morega, și alte câteva oficialități. Abia atunci s-a aflat că părintele Blaj ar fi descoperit în peretele altarului o hartă a comorii îngropată de Brâncoveanu sub biserică. Tot el le-ar fi propus și romilor să vină să caute comoara împreună. În schimb, le-a cerut să înlocuiască, pe banii lor, acoperișul bisericii, și tot din banii lor să-i plătească o călătorie în America, pentru a cumpăra un detector de metale, ca să descopere mai repede comoara.

Raiul comorilor

Zona Munților Mehedinți este plină de comori, și unde sunt comori, sunt și legende. Nu există loc în România unde să fie mai multe povești despre comori. Explicația e simplă: pe aici trecea limita Imperiului Austro-Ungar, și haiducii dintr-o parte a graniței își îngropau comorile în cealaltă parte, cu precădere în Mehedinți, o zonă rupestră cu munți cavernoși, plini de peșteri și de galerii de mine abandonate, adevărate labirinturi bune de ascuns bogății. Așa se face că, pe măsură ce poliția vremii îi prindea pe haiduci, le confisca hărțile comorilor și le depozita în sediul foarte bine păzit de la Caransebeș. Numai că, odată cu prăbușirea imperiului, sediul a fost jefuit și majoritatea vechilor hărți haiducești s-au făcut nevăzute, pentru a ieși astăzi la suprafață, vândute la prețuri exorbitante, achitate de noii căutători de comori. Iar comorile, în Mehedinți, au lăsat dâre de... aur în urma lor. La Mânăstirea Tismana, de pildă, a fost ascuns tezaurul României, iar la Cerna Sat a fost căutată cu armata (probabil că și găsită) comoara prințului sârb Obrenovici. Se spune chiar că, înainte de 1989, Ceaușescu înființase o echipă specială, cu oameni din armată și Securitate, denumită Cabinetul Negru, care se ocupa numai cu descoperirea

comorilor. Aşadar, într-o astfel de zonă, în care mulţi oameni sunt căutători de comori din tată în fiu, iar hărţile tezaurelor se pot cumpăra pe sub mână, ştirea că cineva are planul comorii lui Brâncoveanu a aprins imaginaţia. Existenţa ei devenise deja legendă. Se spunea că este atât de mare, încât câţiva „posedaţi" nu s-au sfiit să îşi construiască o casă în apropierea bisericii, în ideea de a săpa tuneluri, până sub ea. Iar acum legenda se confirma. Dar apogeul avea să urmeze: la scurtă vreme după ce părintele Blaj anunţase găsirea documentului zidit în peretele altarului, o doamnă avocat din Baia de Aramă, Daniela Linguraru, dădu de veste că intrase, şi ea, în posesia unor copii ale misterioasei hărţi a comorii lui Brâncoveanu.

Hărţile comorii

„Pe vremea aceea eram apropiată de părintele Blaj", spune doamna Linguraru. „Într-o anumită situaţie, părintele mi-a dat spre păstrare o servietă, zicându-mi că în ea sunt documente importante. După ce am ajuns acasă, din curiozitate, m-am uitat în geanta părintelui şi am descoperit actele vechi, găsite de el în peretele altarului. Le-am făcut copii, şi pentru că erau scrise cu litere chirilice, iar eu am făcut limba rusă la şcoală, le-am descifrat. Erau patru pagini. Uitaţi copia. Pe prima filă scrie aşa: «Cu mila lui Dumnezeu, Io Basarab voievod Constandin Brâncoveanu, domn al Ţării Româneşti, azi, leatul 1703, împreună cu starostele băieşilor, Milco Băiaşu, şi banul Olteniei, Constantin Brăiloiu, am hotărât în Băiaşa de sub Cornet, la hotarul Bulbei, să îngropăm de la crucea Sfântului altar patru paşi, patru chicioare, cazan, şi mai jos, vistieria domnească. Şi nimeni să nu îndrăznească s-o tulbure, decât în folosul monastirii. Şi s-a scris aceasta în taină, în luna maiu, în ziua a şaptea, 1703, şi încă blăstăm am pus din porunca mea, cu mila lui Dumnezeu. Io, Basarab voievod Constandin Brâncoveanu, domn al Ţării Româneşti.

Și am scris io, ieromonah Vasile, în luna maiu, în ziua a șaptea 1703»". Pe copia manuscrisului se văd, mai jos, semnătura lui Brâncoveanu și sigiliul domnesc. Pe a doua filă e desenul bisericii și schița intrării către comoara ce s-ar afla sub ea, cu anumite însemne și numere. Unele numere erau explicate astfel: 8. Trei butoiașe. Primul – 3 cutii cu odoare bisericești. Al doilea – capcană cu otravă. Al treilea – documente de arhivă și sigilii. 9. Trei gropi cu galbeni, 99 de poveri crăiești astupate cu var. 10. Zece lăzi de aramă umplute cu ducați și astupate cu ceară. 11. Nișă cu argintărie. 12. Arme.

Harta explică și cele două căi de acces la comoară. Prima cale e pe scara ce duce la clopotniță, printr-un zid ce astupă intrarea într-un tunel. De acolo se străbate un culoar plin cu capcane și urmează alte scări, cu țepușe ascunse. Așa se ajunge la o cameră unde există o ușă blocată cu o bârnă groasă – intrarea către încăperea comorii. Cea de-a doua cale de intrare este din exteriorul bisericii, printr-un tunel săpat prin stâncă, la șapte metri sub pământ. Cazanul cu aur, notat la distanță de „patru pași, patru chicioare" de altar, pare să fie doar o momeală pusă cu scopul de a-i face pe căutători să creadă că aceea este toată comoara. Printr-un calcul simplu, doamna avocat a ajuns la valoarea comorii: „Aproape 80 de tone de aur, plus hrisoave și însemne domnești". Ar fi cea mai mare comoară din lume descoperită vreodată.

Daniela Linguraru a făcut publice copiile găsite. Mai multe televiziuni au dat năvală și au prezentat descoperirea hărții și importanța comorii. Între timp, preotul Blaj a fost mutat la o altă biserică și în locul său a fost adus părintele Dumitru Munteanu. Din cauza zvonurilor legate de harta comorii lui Brâncoveanu, ori de câte ori noul preot încerca să aducă reparații bisericii, aflată într-o stare de avarie avansată, era bănuit că face lucrări de căutare a aurului. Așa s-a întâmplat când a vrut să sape un șanț de drenaj în jurul bisericii sau când a făcut o clădire separată, pentru centrala termică. Avocata Daniela Linguraru se